

ОСОБИСТІ ПІДСОБНІ ГОСПОДАРСТВА – РЕЗЕРВ ЗБІЛЬШЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ

В умовах багатокладної економіки особисті підсобні господарства населення - це реально існуюча форма сімейного сільськогосподарського виробництва, специфічна форма господарювання на селі, форма малого бізнесу. Вони забезпечують:

- потреби сільського населення у продуктах харчування;
- додаткові доходи до сімейного бюджету від реалізації виробленої сільгосппродукції;
- додаткові товарні ресурси продовольства України;
- трудове виховання молоді - залучення її до фізичної праці, виховання любові до землі, до сільськогосподарських тварин, живої природи тощо.

В Україні працює майже 11 млн. особистих підсобних господарств населення, які використовують близько 7 млн. га землі, або 11,5% до загальної площі і 16,6% до сільськогосподарських угідь у країні.

Зростає у них поголів'я продуктивної і робочої худоби. Якщо на початок 1990 р. великої рогатої худоби в особистих підсобних господарствах населення налічувалось 3540,1 тис. гол., то на 1.01.1998 р. її було 3793 тис., або на 7,1% більше, у тому числі корів у 1990 р. утримувалось 2186,6 тис. гол., а на початок 1998 р. - 2921,1 тис., збільшилось на 33,6%. За відповідний період зросло виробництво м'яса з 1259 тис. т у 1990 р. до 1839 тис. т у 1997 р., тобто більш як у 1,4 разу.

Частка особистих підсобних господарств населення у виробництві продукції України у 1997 р. становила: картоплі - 97%, овочів - 82, м'яса - 65, молока - 61, яєць - 63%. В цілому питома вага їх у загальному обсязі виробництва сільгосппродукції по всіх категоріях господарств у вартісному виразі (без кредитів та державних інвестицій) зросла з 29,4% у 1990 р. до 55,7% у 1997 р.

Основою мотивації трудової активності членів особистих підсобних господарств є економічний сімейний інтерес. Вони найповніше використовують специфіку сільського способу життя. Аналіз розвитку особистих підсобних господарств Житомирської області показує, що їх кількість кожного року збільшується (табл.).

Важливу роль в особистих підсобних господарствах населення відіграє виробництво продукції тваринництва і її основної галузі - м'ясного скотарства, яке дає багатокомпонентну продукцію: м'ясо яловичини, телятину, шкіру, внутрішні органи, жир, кістки, цінну сировину для фармацевтичної промисловості - залози внутрішньої секреції та ін.

Особливо велике значення має м'ясо великої рогатої худоби, як цінний продукт харчування. Воно необхідне для людини як матеріал для побудови тканини організму, синтезу та обміну речовин. Є одним із джерел повноцінного білка. Повноцінність білка визначається наявністю незамінних амінокислот, які в його структурі становлять 85-88%. Вчені рекомендують за добу спо-

Таблиця

Розвиток особистих підсобних господарств у Житомирській області

Показники	1990 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1998 р. у % до 1990
Кількість особистих підсобних господарств, тис.	370	466	467	452	553	149,5
Площа с.-г. угідь у володінні та користуванні особистих підсобних господарств, тис. га	141,8	257,7	266,7	271,5	293,6	207,1
Припадає с.-г. угідь на одне особисте підсобне господарство, га	0,38	0,40	0,42	0,44	0,53	139,5
Питома вага с.-г. угідь особистих підсобних господарств у загальній площі с.-г. угідь області, %	3,8	17,3	17,9	18,0	17,5	+13,7
Питома вага продукції особистих підсобних господарств у загальному обсязі виробництва валової продукції с. г. (у порівнянних цінах 1996 р.) області, %	38,6	53,3	60,6	62,1	64,3	+25,7

живати не менше 60-80 грамів білка тваринного походження. У 1997 р. цей показник становив лише 20 грамів, або втричі менше.

У м'ясі яловичини міститься від 17,1 до 20% білка, 12,4-20% жиру, 1% золи і 62-67,7% води. Крім того, у ньому є необхідні для людини вуглеводи, мінеральні речовини, вітаміни, а також екстрактивні речовини. Особливо цінне м'ясо яловичини м'ясних порід, яке має кращі якості, ніж м'ясо молочних та комбінованих порід.

Доведено, що м'ясо яловичини менше вражається радіонуклідами, ніж молоко. Із м'ясом у їжу людини менше потрапляє радіонуклідів, зокрема стронцію, ніж з молоком. Збільшення виробництва м'яса яловичини - це один із шляхів поліпшення екологічно чистого харчування населення країни.

У прийнятій Національній програмі розвитку галузі спеціалізованого м'ясного скотарства до 2005 року передбачено збільшити виробництво м'яса у 1,5 разу. При цьому яловичина у загальній кількості м'яса повинна становити 60%. Програмою передбачається також збільшити поголів'я корів м'ясних порід і типів та помісних до 2 млн. голів, тобто на три молочні корови мати одну м'ясну.

В особистих підсобних господарствах населення Житомирської області поголів'я великої рогатої худоби зростає. На кінець 1998 р. порівняно з 1990 р. воно зросло на 6,4 тис. гол., або на 3,1%, у тому числі корів - на 20,8 тис., або на 13,7%. Це дало змогу збільшити виробництво м'яса у забійній вазі у 1998 р. проти 1990 р. на 10,1% і довести його питому вагу в загальному обсязі виробництва м'яса всіх категорій господарств області до 61,8% проти 33,4% у 1990 р.

Серед головних причин, які стримують збільшення поголів'я молодняка ВРХ в особистих підсобних господарствах, є:

- низькі ціни реалізації м'яса яловичини (за 1 кг від 1,10 до 1,40 грн.);
- проблема збуту (реалізації) продукції;
- несвоєчасні розрахунки з населенням за тварин,

які продані заготівельним та переробним підприємствам;

- труднощі із придбанням молодняка великої рогатої худоби;

- у більшості особистих підсобних господарств переважає населення пенсійного віку, яке становить 60-80% загальної кількості працюючих, і не спроможне доглядати велику кількість тварин;

- в окремих підсобних господарствах відсутні приміщення для утримання тварин.

Спостереження свідчать, що в особистих підсобних господарствах є можливості для виробництва екологічно чистої яловичини. Тут здійснюється належний догляд за тваринами, краща годівля молодняка екологічно чистими кормами з випасів на поліпшених луках і пасовищах, захищених дорожніх смугах. Вільне прив'язування дозволяє телятам рухатись, споживати зелений корм за потребою, напування проводиться екологічно чистою водою або різними домашніми харчовими відходами з добавкою молока, відвійок, концентрованих кормів. Тварини весь світловий день перебувають на свіжому повітрі, під сонячним промінням, на ніч їх заганяють у сухе стійло. Тому вони менше хворіють, мають більшу енергію росту, великі середньодобові прирости. Вага таких тварин у 6-8 місяців становить до 200-250 кг.

Практика доводить, що місцевим органам самоврядування необхідно посилити контроль за продажем молодняка великої рогатої худоби (особливо телят у 20-40 - денному віці), а саме: укласти договори з населенням про продаж поголів'я тільки в місцеві господарства або реалізовувати його заготівельним організаціям, заборонити продаж телят покупцям зі сторони. У договорі передбачити матеріальну зацікавленість підсобних господарств населення за кожен здану голову великої рогатої худоби, вгодованість і вагу тварин.

Збільшення виробництва та реалізації екологічно чистої яловичини в особистих підсобних господарствах сприятиме повному задоволенню потреб населення у м'ясопродуктах.